

Týždeň od 3. do 9. decembra

SLUŽBA PRE „NEOSLOVITEĽNÝCH“ (1. ČASŤ)

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

Skutky 17; 1Kor 2,2; Rim 1,18–25

ÚVODNÝ TEXT

Boh, ktorý stvoril svet a všetko, čo je v ňom, tento Boh, keďže je Pánom neba i zeme, nebýva v chrámoch zhotovených rukami. (Sk 17,24)

Lukáš o Pavlovej činnosti v Aténach napísal: „Preto sa v synagóge rozprával so Židmi a tými, čo uctievali Boha a každý deň hovoril na námestí s náhodnými okoloidúcimi.“ (Sk 17,17)

Zdá sa, že Pavlovi by najviac vyhovovalo pracovať medzi Židmi, keďže sám bol Žid. Ale Pavol sa odmietol uspokojiť s prácou len pre svoj národ. Bol povoláný, aby oslovil aj ostatných.

Pavol mal možnosť zamerať sa vo svojej službe len na „bohobojných“ pohanov, ktorých pohľad na Hospodina už prešiel podstatnou zmenou. Mali biblický základ, na ktorom mohol Pavol stavať, aj keď stále potrebovali poznať Boha, ktorého sa „báli“ – Ježiša Krista.

Pavol sa však rozhodol ísť inou cestou. V Aténach, meste preslávenom svojou filozofiou, sa Pavol snažil osloviť aj tamojších obyvateľov. Väčšina z nich mala pohľad na život a náboženstvo radikálne odlišný od Hebrejov. Inak sa pozerali aj na posvätné dejiny Izraela, tvoriace základ viery, ktorú chcel Pavol zvesťovať Aténčanom.

Tento týždeň budeme skúmať, ako sa Pavol snažil osloviť týchto ľudí a čo sa môžeme naučiť z jeho úsilia.

OSNOVA LEKCIE

Príbeh misijného pôsobenia apoštola Pavla v úžasne rozvinutom, ale „modlárskom“ meste Atény (Skutky 17) bude slúžiť v tejto lekcii ako text, ktorý nás môže inšpirovať hľadať cesty, ako osloviť aj dnes, v 21. storočí, ľudí, ktorí Boha ani evanjelium v podstate nepoznajú, nezaujímajú sa o Neho, ale napriek tomu hľadajú.

- Sk 17,13–17: Pavol sa vedome zameriava na úplných „pohanov“ (nedeľa)
- Sk 17,18–21: Pavol sa snaží hovoriť „jazykom“ týchto ľudí (pondelok)
- Sk 17,22.23: Pavol sa snaží nájsť s nimi „spoločný základ“ (utorok)
- Sk 17,24–27: Pavol im predstavuje Boha, po ktorom podvedome túžia (streda)
- Sk 17,30–34: Pavol dáva ľuďom možnosť rozhodnúť sa, či chcú poznať viac (štvrtok)

HEBREJ PAVOL V ATÉNACH

¹³Len čo sa však Židia v Tesalonike dozvedeli, že Pavol hlása Božie slovo aj v Beroji, prišli aj ta znepokojuvať a poburovať zástupy. ¹⁴Bratia teda hneď vyslali Pavla, aby šiel k moru; Sílás a Timotej ostali tam. ¹⁵Ale tí, čo Pavla sprevádali, zaviedli ho až do Atén. Tam prevzali príkaz pre Sílasa a Timoteja, aby čo najskôr prišli za ním, a vrátili sa. ¹⁶Medzitým, čo Pavol čakal na nich v Aténach, v duchu sa rozčuľoval, keď videl, že mesto je oddané modlárstvu. ¹⁷Preto sa v synagóge rozprával so Židmi a tými, čo uctievali Boha a každý deň hovoril na námestí s náhodnými okoloidúcimi. (Sk 17,13–17)

Prečítaj si text Sk 17,1–17. Ako sa Pavol dostal do Atén a ako reagoval na situáciu v meste?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Mesto Atény bolo „oddané modlárstvu“ (Sk 17,16). Pavol, ktorý poznal históriu svojho ľudu a jeho sklony (napriek nekonečným varovaniam) k modloslužbe, bol nahnevaný na všetky modly, ktoré našiel aj v Aténach. Niet pochyb, že bol motivovaný súcitom s Aténčanmi, ktorí by zomreli vo svojich hriechoch, ak by sa nedozvedeli o pravom Bohu.

Aj dnes sú naše mestá plné modiel, hoci to nevnímame tak vyostrene, ako sa na to pozeral Pavol. Žiaľ, mnohí veriaci sú schopní prejsť mestom bez toho, aby si čo i len všimli všetky prejavy modloslužby naokolo. Pavol bol však naplno pod vedením Svätého Ducha a bol citlivý na všetko, čo videl okolo seba. Pavol sa od väčšiny veriacich odlišoval. Kým oni nechápali, že evanjelium je určené celému svetu, apoštol Pavol bol presvedčený, že je Božou túžbou zachrániť aj Aténčanov. Pochopil, že koncepciou celosvetovej misie je priniesť evanjelium aj tým, ktorí sú zdanlivo neosloviteľní, vrátane pohanov uctievajúcich modly a filozofov, ktorých boli Atény plné.

Pavol preto často navštevoval námestie (trhovisko; Sk 17,17), kde bolo zvyčajne veľa ľudí. Tieto miesta boli pre neho dôležitým priestorom, v ktorom mohol tamojších obyvateľov poznávať a prakticky si tu tiež overovať rôzne spôsoby, akými by sa dali osloviť srdcia miestnych pohanov.

Pavol vedel, že nemôže pristupovať k Aténčanom tak, ako pristupoval k Židom alebo dokonca k bohobojným pohanom. Boli to ľudia, ktorých východiskovým bodom nebol Boh Izraela či Jeho dielo uprostred Izraelitov. Bez ohľadu na to, aké dôležité bolo Hospodinovo konanie pre Židov a dokonca aj pre bohobojných pohanov, pre ľudí, s ktorými sa Pavol stretol v Aténach, neznamenal nič. Preto k nim potreboval pristúpiť úplne iným spôsobom.

Dnes sa často snažíme osloviť ľudí, ktorých pôvod nemá nič spoločné s tým, čo sa nazýva „židovsko-kresťanská“ tradícia. Preto sa rovnako ako Pavol musíme prispôbiť. Prístup, ktorý by mohol dobre fungovať napríklad v Buenos Aires, by bol v Bangkoku úplne nefunkčný.

■ Aké modly uctieujú ľudia v našej krajine? Ako by ste týmto ľuďom mohli ukázať prázdnotu a bezcennosť takéhoto uctievania?

APLIKÁCIA

PAVOL NA AREOPÁGU

¹⁸Do rozhovoru sa s ním [Pavлом] púšťali aj niektorí filozofi, epikurejci a stoici. Jedni sa pýtali: „Čo to chce tento táraj povedať?“ Iní zasa hovorili: „Zdá sa, že hlása cudzie božstvá.“ To preto, lebo zvestoval Ježiša a zmŕtvychvstanie. ¹⁹A tak ho vzali so sebou, odviekli na Areopág a povedali: „Radi by sme sa dozvedeli, čo je to za nové učenie, ktoré ty hlásaš.“ ²⁰Veď to, čo predkladáš našim ušiam, je čosi neslýchané, preto sa chceme dozvedieť, čo to má byť.“ ²¹Všetci Aténčania, ako aj prisťahovalci z cudziny sa totiž nevenovali ničomu inému, len že rozprávali alebo počúvali niečo nové. (Sk 17,18–21)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Pavol bol z Božieho poverenia pripravený kázať evanjelium kdekoľvek. Presne o to sa usiloval aj v Aténach.

Akými spôsobmi reagovali pohania na Pavlove slová a ako ich spochybňovali (Sk 17,18–21)?

Je zrejmé, že Pavol svojimi „cudzími božstvami“ Aténčanov zaujal (Sk 17,18), a tak ho vzali na Areopág. Bolo to miesto, kde sa ľudia stretávali, diskutovali a rozhodovali o právnych a náboženských záležitostiach. Nezdá sa, že by Pavol čelil nejakému „súdu“. Pravdepodobne pokladali za správne vypočuť si tohto cudzinca a jeho „nové učenie“ (Sk 17,19). Bolo by ťažké ignorovať niekoho takého výrečného, inteligentného a zapáleného ako Pavol, aj keď prinášal myšlienky, ktoré sa týmto ľuďom zdali veľmi neobvyklé.

Verš Sk 17,21 ukazuje, že Aténčania sa „nevenovali ničomu inému“, len tomu, že počúvali a diskutovali o nových myšlienkach. Môžeme takéto hodnotenie z Lukášovej strany pokladať za obvinenie z lenivosti? Pravdepodobne nie. Zrejme len poukázal na to, že išlo o skúsených mysliteľov a diskutérov. Veď napokon, grécka kultúra dala zrod takým mužom, ako boli Sokrates, Platón a Aristoteles – filozofom, ktorých vplyv siaha až do našich dní. Atény boli po stáročia vnímané ako centrum intelektuálneho a filozofického myslenia. Hoci niektorí z týchto mysliteľov neboli ateistami, aspoň nie v tom zmysle, ako si dnes predstavujeme ateizmus, mnohé z ich filozofických myšlienok sa radikálne líšili od učenia kresťanstva. Len ťažko by sme napríklad v učení epikurejcov a stoikov hľadali priestor pre myšlienku o vzkriesenom Mesiášovi.

V Aténach Pavol predpokladal, že Svätý Duch môže využiť jeho vedomosti a rečnícke schopnosti, ktoré nadobudol vďaka učeniu u Gamaliela. No v skutočnosti to boli Pavlove skúsenosti nadobudnuté v uliciach Atén, ktoré mohol Svätý Duch využiť ešte viac. „Tí rozvážnejší z poslucháčov nad jeho úvahami užasli. Preukázal, že pozná ich umelecké diela, literatúru i náboženstvo.“ (AA 237; PN 137)

APLIKÁCIA

- Pavol po svojej skúsenosti s aténskymi pohanskými filozofmi napísal Korintňanom, že sa rozhodol, „že medzi vami nebudem poznať nič iné okrem Ježiša Krista, a to ukrižovaného“ (1Kor 2,2). Aké ponaučenie z toho pre nás vyplýva? Aké miesto musí mať Kristus v našom poslanstve bez ohľadu na to, komu ho prinášame?

PAVOL A NEZNÁMY BOH

²²Pavol si zastal do stredu Areopágu a povedal: „Muži, Aténčania! Podľa všetkého pozorujem, že ste mimoriadne nábožní. ²³Keď som sa prechádzal a prezeral som si vaše svätyne, našiel som aj oltár s nápisom: „Neznámemu bohu.“ Ja vám teraz teda hlásam to, čo uctievať, hoci to nepoznáte. (Sk 17,22.23)

Pavol neznevažoval falošné náboženstvo ani falošných bohov Aténčanov. Zhrnul všetko dobré, čo mohol nájsť na ich hodnotovom systéme a využil to.

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Ako sa Pavol pokúsil osloviť Aténčanov evanjeliom? (Sk 17,22.23)

Pavol najprv pohanov pochválil! Ich náboženstvo bolo vo všetkých smeroch pomýlené, a predsa Pavol pochválil ich nábožnosť (Sk 17,22).

Pavol na základe vlastného pozorovania aténskeho náboženstva (Sk 17,23) vyjadril k ľuďom úctivý postoj. Nehral sa na samozvaného mudrca, ktorý má na všetko odpovede a presne vie, v čom a ako sa ľudia potrebujú zmeniť. Pod vplyvom Ducha rozumel situácii a mal mnoho odpovedí, ktoré títo ľudia potrebovali! Ale ak by otvorene začal hovoriť o všetkých rozporoch a nepravdách v náboženstve Aténčanov, veľmi rýchlo by ho odmietli počúvať. Namiesto toho ho vnímali ako niekoho, komu na ľuďoch záleží a kto túži po ich dobre.

V komentári k nápisu „Neznámemu bohu“ (Sk 17,23) Pavol využil to, čo by sme mohli považovať za *spoločný základ*. Mnohí Aténčania verili v akéhosi boha, čo bol dobrý základ na hlbší dialóg (niektorí v bohov neverili). Pavol sa nevysmieval myšlienke oltára „Neznámemu bohu“ a ani ju neodmietol. Namiesto toho prejavil rešpekt a pochopenie voči tým, ktorým na duchovných veciach záležalo. Ved' boli ochotní vynaložiť námahu a financie, aby uctievali „boha“, ktorého ani nepoznali – a to len pre prípad, že by im niečo uniklo, alebo niečo nechápali správne.

Mýlili sa? Áno, boli v omyle, ale existovalo riešenie. V prvom rade bolo dôležité, že boli oddaní tomu, čomu rozumeli. Pavol bol presvedčený, že na ich zbožnosti sa dá stavať a že Svätý Duch môže konať v srdciach týchto ľudí.

Pavol našiel tému, ktorá vzbudila záujem a o ktorej boli ochotní Aténčania uvažovať.

■ **Aké témy by vám pomohli nadviazať hlbší rozhovor s ľuďmi, s ktorými prichádzate do kontaktu?**

APLIKÁCIA

PREDSTAVENIE NOVÉHO BOHA

²⁴Boh, ktorý stvoril svet a všetko, čo je v ňom, tento Boh, keďže je Pánom neba i zeme, nebýva v chrámoch zhotovených rukami, ²⁵ani si nedá slúžiť ľudskými rukami, ako keby niečo potreboval, veď on dáva všetkému život, dych a všetko. ²⁶On z jedného stvoril celé ľudské pokolenie, aby obývalo celý povrch zeme, vymedzil ľuďom čas a hranice bývania, ²⁷aby hľadali Boha, či by ho nejakou nenahmatali a nenašli, hoci od nikoho z nás nie je ďaleko. (Sk 17,24–27)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Keď si Pavol získal pozornosť Aténčanov, obrátil uvažovanie svojich poslucháčov na nebeského Boha.

Aký prístup zvolil Pavol v snahe osloviť ľudí zhromaždených na Areopágu (Sk 17,24–27)?

Ľudia, ktorí sa tak veľmi zaujímali o duchovné hodnoty, že postavili oltár neznámemu bohu, považovali Pavlove slová za zaujímavé. Boh Stvoriteľ, ktorý nežije v chráme, nepotrebuje nič od ľudí, ale naopak, o ľudí sa stará. Pre Aténčanov to bola myšlienka nová a prekvapivá. Pre kultúru presiaknutú gréckou mytológiou, v ktorej boli bohovia nepredvídateľní, sebeckí a krutí, bola predstava Boha, o ktorom hovoril Pavol, úžasne zaujímavá. A muži z Areopágu urobili svoje prvé detské krôčiky k Bohu lásky.

Faktom je, že tento „neznámy boh“ mohol byť poznaný! A naozaj, Boh túži, aby sme ho spoznali.

Pavol pravdepodobne hovoril na Areopágu dlhšie, než len tých pár slov, ktoré Lukáš zaznamenal vo svojom príbehu. Kvôli priestoru sa zdá rozumné, že Lukáš Pavlovu reč len zhrnul. Ak je to pravda, potom každú myšlienku, ktorá sa v texte nachádzala, rozviedol Pavol oveľa podrobnejšie. Pavlovu reč môžeme rozdeliť na tieto body:

- (1) Pavol najprv pochválil duchovnosť a úprimnosť Aténčanov.
- (2) Ďalej ukázal, že skúmal ich vieru a že našiel niektoré hodnoty, ktoré rešpektuje a obdivuje.
- (3) Potom sa zameril na jeden konkrétny aspekt ich náboženstva, ktorý oni sami pokladali za neuchopiteľný.
- (4) Potom sa podelil o takú charakteristiku Boha, o ktorej vedel, že ju potrebujú spoznať. Išlo o to, že Boh existuje, že ich miluje a že nie je ďaleko.
- (5) Nakoniec ich Pavol upozornil na to, čo by znamenalo odmietnuť Boha, ktorého ešte nespoznali.

Na základe svojho pochopenia toho, ako sa Aténčania pozerajú na svet, priviedol týchto ľudí najbližšie k poznaniu Boha. Ak sa mu podarilo priviesť ich až tak ďaleko, išlo o skutočný pokrok.

APLIKÁCIA

- Všimni si dôraz, ktorý Pavol kladie na to, že Boh je Stvoriteľ celého stvorenstva (pozri tiež Rim 1,18–25). Prečo je vhodné zvoliť takýto postup? Prečo stvorený svet tak mocne poukazuje na Boha Stvoriteľa?

PREKROČENIE ČIARY

³⁰Boh už teda nehľadá na časy nevedomosti a teraz ľudí napomína, aby všetci a všade robili pokánie. ³¹Lebo určil deň, keď bude spravodlivo súdiť celý svet skrze muža, ktorého ustanovil. Všetkým o tom poskytol spoľahlivý dôkaz, keď ho vzkriesil z mŕtvych.“ ³²Keď počuli o vzkriesení z mŕtvych, niektorí si robili posmešky, iní zasa hovorili: „Radi si ťa o tom vypočujeme, ale až inokedy.“ ³³A tak Pavol od nich odišiel. ³⁴Niektorí muži mu však uverili a pripojili sa k nemu. Medzi nimi bol Dionýz Areopagita, žena menom Damaris a iní. (Sk 17,30–34)

Prečítaj si text Sk 17,24–34. Ako Pavol pokračoval vo svojom svedectve?

OSOBNÉ
ŠTÚDIUM

Za zmienku stojí, že apoštol Pavol citoval niektorých aténskych autorov. Našiel také výroky, ktoré sa blížili biblickej pravde, čo mu dalo príležitosť, aby rozšíril uvažovanie svojich poslucháčov. Využil teda svoju znalosť ich viery, aby s nimi hľadal spoločnú reč a následne ich posunul ďalej. Niet pochyb, že keď chceme osloviť iných ľudí, je dobré oboznámiť sa s tým, čomu veria, a pokúsiť sa nájsť hodnoty a pohľady, ktoré máme spoločné.

Všimnime si tiež, že tento spoločný základ Pavlovi umožnil, aby mohol hovoriť o Ježišovom vzkriesení a o nádeji, ktorú nám všetkým prináša. Lukáš vo svojom svedectve opísal aj reakcie Aténčanov na Pavlove záverečné slová o vzkriesení. Niektorí sa tejto myšlienke smiali, iní boli ochotní počúvať neskôr znova a ďalší dokonca uverili. Pre nás je dôležité všimnúť si, že Pavol si získal ich pozornosť a oni boli ochotní počúvať ho. A v to apoštol dúfal od začiatku.

Vieme, že niektorí ľudia odmietnu evanjelium. My však musíme urobiť všetko pre to, aby ľudia najprv vedeli, čo sa vlastne chystajú odmietnuť. Pavlova metóda práce medzi Aténčanmi bola založená na tom, že sa snažil strategicky využiť to, čo sa dozvedel a čo vyzozoroval. Tieto poznatky využil na to, aby ich zaujal a oni s otvorenou myslou počuli, že existuje Boh, ktorého nepoznali a ktorý je naším Stvoriteľom. Tento Boh ich miloval a chcel, aby Ho spoznali. Bol k nim milosrdný napriek ich nevedomosti a odmietaniu. A potom Pavol prehovoril aj o súdnom dni. A ak jeho slová zneli príliš neuveriteľne, existoval aj overiteľný dôkaz, ktorým bolo vzkriesenie Krista.

Teraz, keď ľudia skutočne počuli a pochopili posolstvo, museli sa sami rozhodnúť, či ho priamo odmietnu alebo budú ďalej skúmať. A niektorí to skúmali ďalej a stali sa Ježišovými nasledovníkmi (Sk 17,34).

- **V modlitbe požiadaj Boha, aby ti konkrétne ukázal, ako čo najlepšie vydať svedectvo niekomu, koho poznáš.**

APLIKÁCIA

VÝZVA

Hľadaj možnosť, ako prostredníctvom sociálnych médií (ako možného moderného „Areopágu“) predstavovať evanjelium neveriacim – a to jasne a rozvážne, ako to robil Pavol.

PODNETY NA ZAMYSLENIE

Jedným z hlavných poznatkov o Pavlovej skúsenosti na Areopágu je jeho konkrétna lekcia o tom, ako osloviť zdanlivo „neosloviteľnú“ skupinu neveriacich. Výsledkom Pavlovho snaženia bol vznik malej skupinky veriacich v Aténach. „Apoštolove slová a popis jeho postoja a okolností, ako ich zachytilo Duchom Svätým inšpirované pero, mali sa zachovať všetkým budúcim pokoleniam ako svedectvo o jeho neotrasiteľnej dôvere, odvahe v osamelosti a protivenstve, ako aj o víťazstve, ktoré dosiahol pre kresťanstvo priamo v srdci pohanstva. V Pavlových slovách má cirkev vzácne poučenie. Ako ľahko mohol povedať niečo, čo by podráždilo sebavedomých poslucháčov, a jeho samého privedlo do ťažkostí. Keby bol svojím prejavom napadol ich bohov či významných aténskych mužov, mohol sa vystaviť nebezpečenstvu Sokratovho údeltu. On im však s jemnocitom prameniacim z Božej lásky ohľaduplne odvracal myšlienky od pohanských božstiev tým, že predstavil pravého Boha, ktorého nepoznali.“ (AA 241; PN 139)

Priamym kontaktom s ľuďmi, štúdiom ich kultúry a náboženstva a rešpektom k ich oddanej zbožnosti sa Pavlovi podarilo v Aténach niečo pozoruhodné – niečo, čo bolo pre cirkev nesmierne vzácne. *Pavol nešiel do zbytočného konfliktu so svojimi poslucháčmi.* To bol sám osebe veľký, Bohom inšpirovaný úspech. Podľa Ellen Whiteovej je to vzácne poznanie, ktorému musíme ako cirkev venovať pozornosť.

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Čo je podľa príbehu Pavla v Aténach prvým krokom pre každého, kto začína nové evanjelizačné dielo?
2. Čo môže kresťan urobiť preto, aby sa vo veľkom meste (a samozrejme aj kdekoľvek inde) priblížil k ľuďom, ktorí nepoznajú Boha?
3. Čomu by sme sa mali vyhnúť, keď začíname novú prácu medzi ľuďmi, ktorí uctievať rôzne modly?
4. Pavol mohol svoju snahu ukončiť tým, že by ľuďom predstavil Boha, ktorý ich miluje. Aténčanov by to zrejme oslovilo. On však pokračoval a posolstvom o vzkriesení prekročil určitú hranicu, na základe čoho jeho poslucháči nadobudli presvedčenie, že žije v omyle. Mal to urobiť? Prečo áno alebo prečo nie?